

Edukační karta: Aspekty vlivu primární rodiny na rozhodování jedince v reprodukční oblasti

Důležitý vztah = rodič – dítě

První vztah

Je naprosto určující pro budoucnost jedince ve vnímání sebe sama i v jeho sociálním vývoji.

Experiment Konrada Lorenze

Narozená/vyklubaná kachňata instinktivně následují to, co spatří jako první a co se pohybuje.

Imprinting

- Jedná se o instinktivní přilnutí k první osobě.
- Imprinting = vtiskování, první forma učení = jedná se o kritické období prvního dne života.
- U lidí je jeho vliv méně důležitý. Zde je aktivní nejčastěji hlavně matka po prvních 6 měsících života dítěte.

Důsledky attachmentu pro oblast budoucího reprodukčního chování

1. Děti se rodí s repertoárem reakcí, které u rodičů vyvolává péče (sání, upřený pohled, pláč) = základ silného vztahu.
2. Attachment = bezpečná základna při zkoumání okolí, rozvíjení kognitivních procesů a sociálních dovedností.
3. Účinnost attachmentu je celoživotní, ovlivňuje všechny budoucí vztahy! Ale vysoká míra vlivu attachmentu je jen první krok – vztah s rodiči je mnohem komplexnější.

Attachment (přilnutí)

- Emocionální pouto dítěte s matkou.

Raný attachment

- Popisuje se od 6. měsíce života dítěte.
- Dítě si vytváří silné pouto mezi sebou a pečující osobou = je to vztah nejen závislosti, ale i vysoce emocionální vazby.
- Problém, který z této zákonitosti u savců vyplývá jsou inkubátory. U jedinců, kteří museli být v nejranějším věku v inkubátoru, hrozí později nemotornost při vytváření vztahů, ve vztazích i problémy v intimním životě.
- Dotek je v těchto případech velmi účinný terapeutický nástroj.
- V 7.-8. měsíci – se u dětí objevuje strach z cizích osob (jako narušitelů bezpečného prostředí a absence přítomnosti blízké pečující osoby/matky)
- Hovoříme o „separační úzkosti“ jako silném stresoru, jehož důsledky si jedinec odnáší do dalších životních období.
- Jestliže v tomto období zůstane dítě bez matky a její něhy vzniká „emoční deprivace“. Tato situace je již patologickým stavem, majícím negativní vliv na fungování a budoucí chování jedince.
- Závažnost tohoto stavu je přímo úměrná délce emoční deprivace.

Význam attachmentu

1. Schopnost vytvořit vztah s jiným člověkem.
2. Schopnost hledat péči (prosociální chování).
3. Schopnost a zájem péči poskytovat (zralost pro rodičovství).

Další vlivy, ovlivňující sociální vývoj jedince, jeho sebepojetí a mající vliv i na jeho budoucí reprodukční chování

- Chování rodičů vůči sobě i druhým.
- Postoje rodičů k základním hodnotám.
- Výchovné styly a jejich ovlivnění genderem.
- Formy soužití – manželé x rozvedení x nová partnerství (děti z prvních vztahů + nové společné děti a vzájemné vztahy v takto širokých rodinách)!
- Oceňování poslušnosti a „očekávaného chování“ dítěte.
- Oceňování nezávislosti a kreativity dítěte a jejich podpora.
- Míra přísnosti a spravedlnosti, nastavení hranic.
- Míra shovívavosti a vyžadování plnění povinností.

5 základních duševních potřeb jedince pro jeho optimální vývoj vzhledem ke své budoucnosti

- Dostatek podnětů
  - Přiměřená stimulace z okolí
- Smysluplný svět
  - Řád ve věcech, úkonech, vztazích
- Životní jistota
  - Blízké osoby jsou „jeho lidé“
- Pozitivní identita
  - Pozitivní náhled na své Já
- Otevřená budoucnost
- Naděje

Sociální potřeby mající vliv na vývoj jedince, jeho sebepojetí i na jeho budoucí reprodukční chování

1. MÍSTO

- Je to prostor, který je pro Vás významný, je jen Váš a pokud jej někdo obsadí, vnímáte to velmi negativně. Např.:
- Postel, místo u stolu, kde se jí, u TV nebo pracovní kout (kdo nemá – jóga, duchovno/esoterika, hospoda, zahrádka)
- Jedinec, který nemá sycenou tuto potřebu – agresivně hájí místo svoje, ovšem nerespektuje místa druhých
- Člověk je teritoriální (např. šesťáci čmárají po lavicích, protože se stěhují do jiných učeben)

2. BEZPEČÍ

3 možné projevy:

1. Jedinec bez sycení potřeby bezpečí se chová často rádoby agresivně, předvádí se = výraz strachu z opuštění, že nebude vidět,
2. Jedinci jsou zamklí, stažení do sebe, mají zastřenou mimiku, mají velmi hluboké prožívání, rodiče/partnery velmi milují a hluboce, jen to nesdělí
3. Jedinci si stále na něco stěžují – hledají řád, často jsou z rodin, kde je dlouhodobě velké napětí.

3. PODNĚT, PÉČE, VÝŽIVA

- Prostředí přesycené podněty!!!
- Projevy jako ADHD – jedinci si ničeho neváží, nic pro ně nemá skutečnou hodnotu, sklony k ničení.
- Výživa nejen jídlem, ale i informacemi. Jedinci jsou přehlčení = kořeny již v rodině, první pustí TV, pak tablet, PC, členové rodiny se hlasitě baví mezi sebou, telefonují atd., ve škole – dítě nevnímá, má tzv. „vypnuté uši“ a jeho „zapnutí“ a zapojení do žádoucích činností stojí velké úsilí.

4. OPORA, PODPORA

- Pochvala!!!
- Děti jsou nemotorné – málo pohybu
- Děti neumí mluvit, klesá počet minut, kdy rodiče na dítě mluví
- Nezvládají neúspěch – nízká schopnost rodičů chválit své děti i za dílčí úspěchy
- Pokud chválí, je to často nekonkrétně – jsi naše princezna, jsi nejlepší! Pak je ve třídě asi 20 princezen:-).
- Je vhodné chválit hodně, ale konkrétně!!!! Tedy za co?

5. LIMIT

- Co není nasycené, bude se celý život sytit = podklad k jednání jedince v dospělosti
- Dítě bez limitu – „fracek“, co bude svůj limit hledat celý život
- Limit = není trest, není sankce, před něčím chrání a něčemu brání (oblečení = limit, chrání před prochladnutím, může bránit ve volnějším pohybu, dvě strany „jedné mince“)
- Sankce pouze zabraňuje, ale nechrání!

Limity jedinec potřebuje, aby ve společnosti přežil, byl přijímaný a dokázal navázat plnohodnotné partnerské vztahy včetně naplnění vlastního „pokračování“ (tedy instinktu zachování rodu) ve svých dětech!

Zdroje:

- BOUČEK, Jaroslav. Lékařská psychologie. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1501-1.
KASSIN, Saul M. Psychologie. 2. vyd. Překlad: Dagmar Břejlová, Veronika Sobotková, Helena Šolcová. Brno: CPRESS, 2012. ISBN 978-80-264-0074-5.
KOZÁKOVÁ, Radka. Základy obecné a vývojové psychologie pro studenty nelékařských zdravotnických oborů. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4259-4.
KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. 215 s. ISBN 978-80-262-0643-9.
LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
MATĚJČEK, Zdeněk. Po dobrém, nebo po zlém? 8. vyd. Praha: Portál, 2015. 128 s. ISBN 978-80-262-0852-5.
MATĚJČEK, Zdeněk. Rodiče a děti. 3. upr. vyd. Praha: Vyšehrad, 2017. 353 s. ISBN 978-80-7429-797-7.
PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 203 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3470-5.
ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 3. přeprac. vyd. Praha: Portál, 2014. 390 s. ISBN 978-80-262-0772-6.